

คำวินิจฉัยของ นายสุจิต บุญบงการ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ข้อเท็จจริง

ขั้นตอนการพิจารณา

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ได้เสนอคำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔ และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ พร้อมเอกสารประกอบ ๕๗ รายการ

ศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบ และแจ้งให้ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เพื่อชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องกรณีดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทขณะดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. พลโท สวัสดิ์ฯ และคุณหญิงปรีญาฯ ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๑๕ และ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ

ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาในวันที่ ๒๗ มีนาคม และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายแถลง นำพยานมาเบิกความและยื่นเอกสารและพยานหลักฐานประกอบการพิจารณา โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานนำพยานเข้าเบิกความและให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซักค้าน และให้ฝ่ายที่อ้างพยานถามคดีได้ และให้คู่กรณีแถลงปิดคดี

ผู้ถูกร้องอ้างตนเองเป็นพยาน และขอนำพยานมาเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญ ๔ ปาก แต่ นำพยานมาเบิกความเพียง ๑ ปาก คือ นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสผู้ถูกร้องและศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีหนังสือเรียกพยานมาเบิกความ ๑ ปาก คือนางน้ำทิพย์ พันไพศาล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานทะเบียนการค้า ๖ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์

ศาลรัฐธรรมนูญให้ตุลาการแถลงด้วยวาจาและลงมติในวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔

ข้อกล่าวหาและคำชี้แจงผู้ร้อง

คำร้องของผู้ร้องสรุปได้ว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องกรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

จากการตรวจสอบของผู้ร้องปรากฏว่า มีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ๑ คือ

๑. ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ได้แก่ เงินฝาก ๕ บัญชี ตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐ ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน

๒. ทรัพย์สินของคู่สมรส ได้แก่ เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๔๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

๓. ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

ผู้ร้องได้ดำเนินการให้ผู้ถูกร้องชี้แจง ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงว่า บัญชีเงินฝาก ๕ บัญชี มีไว้เพื่อหมุนเวียนในธุรกิจ ไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตน ไม่มีการเคลื่อนไหวและไม่ทราบยอดเงินคงเหลือจึงไม่ได้แจ้ง ส่วนบัญชีเงินฝากของคู่สมรส คู่สมรสไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ บัญชีเงินฝากของบุตรก็เช่นกัน คู่สมรส เป็นผู้เปิดบัญชีและไม่ได้แจ้งให้ทราบ ส่วนที่ดิน ๕ แปลงของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา คู่สมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่งจึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว กรณีที่ดินของคู่สมรสและบุตร ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าคู่สมรสและบุตรมีที่ดิน ส่วนรถยนต์ ๓ คัน เป็นรถเก่าไม่ได้ใช้จึงลืมแจ้ง กรณีบ้านพักคู่สมรสนั้นมิใช่บ้านพัก แต่เป็นที่ตั้งบริษัทที่ทำงานของคู่สมรส

ผู้ร้องพิจารณาเหตุผลของผู้ร้องแล้วเห็นว่ากรณีรายการเงินฝาก ๕ บัญชีของผู้ถูกร้อง ตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รายการเงินฝากคู่สมรส ๒๓ บัญชี ตั๋วสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง และที่ดินคู่สมรส ๒๑ แปลง ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องรับฟังไม่ได้ เนื่องจากกรณีเงินฝาก ๕ บัญชี

และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ เป็นเงินจำนวนมาก เป็นหลักสิบล้านบาท และในจำนวนนั้น ๔ บัญชี เป็นบัญชีกระแสรายวันซึ่งจะมีการสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินอยู่เสมอ ผู้ถูกร้องยอมทราบ และถ้าตั้งใจที่จะแสดงรายการดังกล่าวยอมตรวจสอบได้ ส่วนบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี ตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ของคู่สมรส เป็นเงินจำนวนมากเป็นเงินเกือบสี่ร้อยล้านบาท ย่อมเป็นการยากที่ผู้ถูกร้องจะไม่ทราบ สำหรับที่ดิน ๕ แปลงของผู้ถูกร้อง หากผู้ถูกร้องตั้งใจจะแสดงในการยื่นบัญชี ฯ สามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้ไม่ยาก ส่วนที่ดิน ๒๑ แปลง ของคู่สมรสมีจำนวนและเนื้อที่เป็นจำนวนมาก ถึงร้อยละ ๖๖ จึงรับฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบ

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้ร้องมีมติส่งคำร้องนี้มาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด

ในการแถลงต่อศาลรัฐธรรมนูญและแถลงปิดคดี ผู้ร้องยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้องและได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า กรณีเงินฝากผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อในการเปิดบัญชี จึงต้องทราบว่า มีมากกว่าหนึ่งบัญชี ส่วนที่ดิน ผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อ ซึ่งต้องไปทำนิติกรรมซื้อขายที่ดินเองหรือไม่ก็ต้องลงนามในหนังสือมอบอำนาจ รวมทั้งชำระราคาค่าซื้อที่ดินด้วย ย่อมรู้ดีว่ามีที่ดินในครอบครอง ส่วนที่ดินและบัญชีเงินฝาก ของคู่สมรสนั้น ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสทำธุรกิจร่วมกัน มีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ จึงเป็นการยากที่จะไม่ทราบว่าคู่สมรสมีเงินฝากเกือบสี่ร้อยล้านบาทและมีที่ดินนับร้อยไร่ ส่วนประเด็น ผู้ถูกร้องกลัวภรรยา ผู้ถูกร้องไม่ได้อ้างไว้ในชั้นชี้แจงต่อผู้ร้อง มาใช้ในชั้นเบิกความชั้นศาลจึงไม่น่าจะรับฟังได้

ส่วนข้อกฎหมายนั้น ผู้ร้องยืนยันว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ส่วนกรณีผู้ร้องต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ออก ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง นั้น ผู้ร้องยืนยันว่าระเบียบ ฯ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เท่านั้น เนื่องจากได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เมื่อระเบียบ ฯ ไม่ได้มีผลใช้บังคับ ผู้ร้องจึงไม่ได้ฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าว ส่วนที่ผู้ถูกร้องเห็นว่าระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ กำหนดเรื่องให้ผู้ร้องเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติ นั้น เป็นบทบัญญัติกำหนดระยะเวลาเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่มีผลให้คำร้องของผู้ร้องเสียหายหรือเป็นอันตกไป ผู้ร้องไม่ได้ใช้ระเบียบดังกล่าวในขณะที่ยื่นคำร้อง เนื่องจากระเบียบ ฯ ไม่มีผลใช้บังคับ

ส่วนกรณีของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ที่ผู้ถูกร้อง อ้างว่ามีลักษณะเป็นการต้องห้ามของการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องยืนยันในคำแถลงของบุคคล ทั้งสอง และเห็นว่าบุคคลทั้งสองได้ผ่านกระบวนการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. จนได้มี พระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งประธานกรรมการ ป.ป.ช. และกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น

พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ จึงเป็นกรรมการในคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยสมบูรณ์ สำหรับองค์กรที่จะชี้ขาดกรรมการ ป.ป.ช. คนใดฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ทำให้ต้องพ้นตำแหน่งคือ ศาลรัฐธรรมนูญ ตราบใดศาลรัฐธรรมนูญยังไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นยังเป็นกรรมการ ป.ป.ช. อยู่ต่อไป

ส่วนการพ้นตำแหน่งของกรรมการ ป.ป.ช. เพราะกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ไม่มีผลย้อนหลังซึ่งหมายความว่า การดำเนินการก่อนหน้านั้นของบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งย่อมสมบูรณ์ตามกฎหมาย เนื่องจากบุคคลดังกล่าวคงมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่จนถึงวันที่ถูกวินิจฉัยชี้ขาดหลักการดังกล่าวเป็นหลักการกฎหมายมหาชน เป็นหลักการที่อธิบายหลักความไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหลักการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งต้องแตกต่างไปจากกฎหมายเอกชน

คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงข้อกล่าวหา และได้แถลงต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า

๑. คำร้องที่ผู้ร้องขอให้วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ไม่สามารถนำมาใช้กับกรณีของผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ขณะเข้ารับตำแหน่งนั้นเป็นการยื่นต่อเลขาธิการวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ เมื่อพระราชบัญญัติฉบับนี้ถูกยกเลิกไป ในวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ ไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้งหรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินของสมาชิกวุฒิสภาจากประธานวุฒิสภา มาเป็นอำนาจของผู้ร้องแต่อย่างใด จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นอกจากนั้น การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ซึ่งอยู่ในช่วงที่ยังไม่มีระเบียบที่ออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บังคับใช้ ผู้ถูกร้องเห็นว่าการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้นจำเป็นต้องมีระเบียบที่ออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ก่อน ซึ่งระเบียบดังกล่าวมีผลใช้บังคับวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ดังนั้น การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง ไม่ใช่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ เพราะยื่นก่อนที่ระเบียบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ใช้บังคับ

๒. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ไม่บังคับใช้กับกรณีของผู้ถูกร้อง เนื่องจากบทบัญญัติในมาตรานี้เป็นบทลงโทษเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะนั้นเท่านั้น และโทษที่กำหนด คือ

การให้พ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี เป็นบทลงโทษควบคู่กัน มิใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วในวันที่ผู้ร้องดำเนินการสอบสวน โทษประการแรกไม่เกิดขึ้น โทษต่อเนื่องจึงมีไม่ได้ นอกจากนั้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๔ บัญญัติว่า “...ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...” แสดงว่าเป็นบทลงโทษเฉพาะผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น

๓. กรรมการ ป.ป.ช. สองคน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทำให้องค์ประกอบของผู้ร้องไม่ครบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ กำหนด คำร้องของผู้ร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ถูกร้องอ้างว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ในวันที่ได้รับเลือก จนถึงวันที่ลาออกจากการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยลงลายมือชื่อในบัญชีบุคคล เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ในฐานะเป็นกรรมการและผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ การดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของคุณหญิงปรีญา ฯ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ซึ่งถือว่าเป็นวันที่คุณหญิงปรีญา ฯ ทราบว่า ตนยังเป็นกรรมการบริษัทอยู่ และมีโอกาสแจ้งการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท แต่ไม่ได้กระทำ เมื่อคุณหญิงปรีญา ฯ พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนหน้าที่ผู้ร้องจะพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้อง มติของผู้ร้องที่ ๕๐/๒๕๔๓ จึงใช้ไม่ได้ เท่ากับผู้ร้องไม่เคยมีมติว่า ผู้ถูกร้องได้ขยับบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องยังอ้างต่อไปได้ว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติให้การพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ หรือกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครอง ต้องพ้นจากตำแหน่ง เพราะขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ แต่ผู้ร้องเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้

๔. การดำเนินการของผู้ร้อง ไม่ได้เป็นตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบที่ออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีผลให้มติของผู้ร้องในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๔๓ เป็นไปโดยไม่ชอบไม่เที่ยงธรรม และไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ตามแบบที่ผู้ร้องส่งให้ แต่ไม่ได้รับการทักท้วง ดังนั้น เมื่อผู้ร้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๓ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากผู้ร้องให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ จึงไปพบและชี้แจงข้อเท็จจริง และได้ยื่นหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง ต่อมาผู้ร้องมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน

๒๕๔๓ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องเห็นว่าการลงมติข้างต้นมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๒๐ และ ข้อ ๒๑ คือก่อนลงมติต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย นอกจากนี้ ผู้ร้องได้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา เกินกำหนดเวลาภายในสามสิบวัน ที่ระเบียบฯ ได้ระบุไว้ คือ ผู้ร้องมีมติวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ ผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๕. เรื่องงใจนั้นผู้ถูกร้องเห็นว่า จงใจ เป็นการกระทำโดยเจตนาอันได้แก่ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและประสงค์ต่อผลหรือยอมถึงเห็นผลของการกระทำนั้น ดังนั้นผู้ใด “จงใจไม่ยื่นบัญชี ...” การจงใจเช่นนั้นนอกจากจะมีเจตนาธรรมดาโดยรู้สำนึกในการกระทำแล้ว ยังต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย ซึ่งหมายถึงผลนั่นเอง ดังนั้น การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือรัววยผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น

กรณีของผู้ถูกร้องนั้น ทรัพย์สินที่ผู้ร้องตรวจพบว่า ไม่ได้แสดงในบัญชีฯ นั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติเท่านั้น มิได้เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

๖. แม้คู่สมรสมีเจตนาปกปิดทรัพย์สิน ก็ไม่อาจนำเอาเจตนาของคู่สมรสมาใช้กับการงใจของผู้ถูกร้องได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ได้

๗. ผู้ร้องมิได้ใช้ข้อกำหนดในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณี นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าวคือ ในกรณีข้างต้นได้วินิจฉัยว่า การจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเป็นเรื่องของการจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ กรณีของผู้ถูกร้องมีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกันจะต้องวินิจฉัยอย่างเดียวกัน คือ เป็นการบกพร่อง มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์

๘. ในประเด็นข้อเท็จจริง กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสนั้น ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า

กรณีเงินฝากทั้ง ๒ บัญชีของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องไม่ได้ใช้ทุกบัญชี และทั้ง ๕ บัญชี เป็นเงินจำนวนไม่มากและแทบจะไม่เคลื่อนไหว คงมีเพียง ๑ บัญชีเท่านั้นที่มีการเคลื่อนไหวเชิงธุรกิจ ส่วนตัวสัญญาใช้เงินนั้นมีเงินจำนวนไม่มาก และผู้ถูกร้องจำไม่ได้ว่ามีตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าว กรณีเงินฝากคู่สมรส ผู้ถูกร้องไม่ทราบ เพราะคู่สมรสไม่เคยแจ้งให้ทราบในบัญชีส่วนตัวของคู่สมรส เงินฝากทั้ง

๒๓ บัญชีนี้ ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็น ไม่มีส่วนร่วมในการฝาก - ถอนเลย ตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับของคู่สมรสก็เช่นกัน คู่สมรสไม่เคยให้ผู้ถูกร้องดู หรือบอกให้รู้

กรณีที่ดินผู้ถูกร้อง คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบและจำไม่ได้ว่า ที่ดินทั้ง ๕ แปลง มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ นอกจากนี้ ที่ดินทั้ง ๕ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และจดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งหมด ผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มอบให้บุคคลอื่นดำเนินการโดยตลอด ส่วนแปลงที่ ๕ ได้ขายให้แก่ผู้อื่นไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑

กรณีที่ดินคู่สมรสนั้น คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ และได้เก็บไว้หลายแห่ง ผู้ถูกร้องไม่เคยไปตรวจสอบหรือรวบรวมเอกสารดังกล่าว คู่สมรสไม่เคยแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ ยกเว้นที่ดินบางแปลงเท่านั้น นอกจากนี้ ที่ดินทั้ง ๒๑ แปลงนั้น ได้มาก่อนที่ผู้ร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และได้มาโดยการทำมาหากินโดยสุจริต

๑๐. ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการ และกรอกข้อความในบัญชี ฯ เนื่องจากผู้ร้องมิได้แนะนำวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง

๑๑. ในการแถลงด้วยวาจาต่อศาล ผู้ถูกร้องยืนยันข้อเท็จจริงข้างต้นและได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจและนักอุตสาหกรรม มีเงินลงทุนประมาณ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทย มีตำแหน่งสูงในทางธุรกิจ และได้บำเพ็ญกุศลเพื่อสาธารณประโยชน์ทั้งทางด้านการศึกษา และสาธารณสุข ผู้ถูกร้องกลัวภรรยา เมื่อภรรยาไม่บอกให้ทราบว่ามีทรัพย์สินเท่าใดก็ยืนยันตามที่บอก

๑๒. ในการแถลงด้วยวาจาปิดคดีและแถลงการณ์ปิดคดีเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ยืนยันข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงข้างต้น

คำเบิกความของ นางสาววิมล มหากิจศิริ พยานฝ่ายผู้ถูกร้อง

สรุปได้ว่า พยานเป็นคู่สมรสผู้ถูกร้อง และยืนยันว่ามีทรัพย์สินบางส่วนของพยานที่ไม่ได้บอกให้ผู้ถูกร้องทราบ เนื่องจากได้รับการสั่งสอนจากมารดาว่า ความไม่แน่นอนในชีวิตสมรสมีมาก ให้ปกปิดทรัพย์สินของตนไว้ไม่ให้คู่สมรสรู้ เพื่ออนาคตของลูก ๆ ถ้าผู้ถูกร้องทราบถึงทรัพย์สินดังกล่าวอาจมาข่มขู่ลงทุนซึ่งมีความเสี่ยง

คำชี้แจงของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา

พลโท สวัสดิ์ ฯ ชี้แจงกรณีถูกกล่าวหาว่าเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ภายหลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือ

ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และด้วยวาจาต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการ ผู้มีอำนาจของบริษัท และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ลงลายมือชื่อรับทราบการลาออกแล้ว การได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของผู้ชี้แจงจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ส่วนกรณีคุณหญิงปรีญา ฯ นั้น คุณหญิงปรีญา ฯ ได้ชี้แจงว่า เมื่อวุฒิสภาได้เลือกให้ผู้ชี้แจงดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ บริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และบริษัท วงศ์อมร ฯ ในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียน ตอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และออกหนังสือรับรองให้ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา ส่วนการลงชื่อในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุลและบัญชีกำไร ขาดทุน และผู้ทำบัญชีในแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ อันเป็นช่วงที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรีญา ฯ ชี้แจงว่า เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบ ซึ่งได้ลงลายมือชื่อมาหลายปีแล้ว ผู้ทำบัญชีได้ทำงบดุลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ มาให้ลงลายมือชื่อเช่นเดิม โดยชี้แจงว่าทำได้ เพราะผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัทระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๒ สามารถรับรองงบดุลได้ จึงลงลายมือชื่อไป การลงลายมือชื่อดังกล่าว มิได้ทำให้ผู้ชี้แจงกลับมาเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ อีก เพราะมีการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ แล้ว และมีได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งผู้ชี้แจง กลับเข้าเป็นกรรมการบริษัทอีก

ส่วนบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น ผู้ชี้แจงยื่นหนังสือพร้อมแจ้งด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจ ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท และไม่ได้ไปติดตามว่า คุณหญิงวนิดา ฯ ดำเนินการทางทะเบียนถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วหรือยัง จนกระทั่งมีข่าวทางหนังสือพิมพ์เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ว่ายังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ อยู่ จึงได้ไปตามเรื่องจากคุณหญิงวนิดา ฯ คุณหญิงวนิดา ฯ ยืนยันว่าได้ให้คนไปถอนชื่อ คุณหญิงปรีญา ฯ แล้ว แต่ไม่ได้ตามเรื่อง อย่างไรก็ตาม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๖๗ ประกอบ มาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ และมาตรา ๓๘๖ นั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท สามารถกระทำได้โดยแสดงเจตนาเป็นหนังสือ หรือถ้อยวาจาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท ดังนั้น การที่ผู้ชี้แจงบอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทด้วยวาจากับคุณหญิงวนิดา ฯ ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัทของผู้ชี้แจงเสร็จสิ้นไปทันที นอกจากนี้ คุณหญิงวนิดา ฯ ยังชี้แจงเพิ่มเติมว่า ในฐานะที่เป็นผู้ถือหุ้นและเป็นกรรมการผู้หนึ่งของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ไม่เคยได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนใดๆ

ดังนั้น ผู้ชี้แจงไม่ได้ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบ มาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

คำเบิกความของนางน้ำทิพย์ พันไพศาล พยาน

สรุปได้ว่า การลงลายมือชื่อของคุณหญิงปรียา ฯ ในงบดุลและในบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ คุณหญิงปรียา ฯ ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ ฯ แล้ว การลงลายมือชื่อ จึงหมายถึง การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ซึ่งอาจจะเป็นพนักงานผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ให้บริการทำบัญชี แต่ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท แม้ว่าคุณหญิงปรียา ฯ ลงลายมือชื่อในงบดุลบัญชี ว่าเป็นกรรมการ ก็มีได้ลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัทแต่อย่างใด เพราะการเป็นกรรมการบริษัท กฎหมายกำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้งและกรรมการผู้มีอำนาจต้องขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ภายในสิบสี่วัน

ข้อพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยมีว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่

ในการวินิจฉัยประเด็นข้างต้นนี้ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยกประเด็นปัญหาข้อกฎหมายขึ้นต่อผู้ หลายประเด็น จึงขอพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นข้อกฎหมายเหล่านั้นก่อน

๑. ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องไม่ใช่การยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแต่เป็น การยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามประกาศแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิก วุฒิสภาอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ จึงเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อไป ตามรัฐธรรมนูญทั้งนี้เป็นไปตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ดังนั้น เมื่อดำรง ตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่นี้ จึงถือว่าเข้าดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ทั้งนี้เป็นไป ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ กรณีนายสุชุม เจริญ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ (๑) บัญญัติ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๑

ซึ่งรวมถึงสมาชิกวุฒิสภาด้วยนั้น มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องภายใน ๓๐ วัน ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ภายใน ๓๐ วัน แต่ถ้าเป็นกรณีการยื่นตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯ ยื่นได้ภายในหกสิบวัน นอกจากนั้นข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าการยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งตรงตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ถ้าเป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯ แล้ว ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนเท่านั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้อีกว่า เมื่อได้ยื่นบัญชี ฯ แล้ว ประธานวุฒิสภาได้ส่งให้สำนักงาน ป.ป.ช. พร้อมกับบัญชี ฯ ของสมาชิกวุฒิสภารายอื่นๆ อีก ๒๖๒ คน และเป็นการยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินรวมทั้งสำเนาแสดงแบบรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีที่ผ่านมา ตรงตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ข้ออ้างของผู้ถูกร้องว่าเป็นการยื่นตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯ มิใช่เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ จึงรับฟังไม่ได้

๒. ผู้ถูกร้องอ้างว่ากรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากมาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติให้ใช้เฉพาะผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้น ผู้ถูกร้องได้พ้นตำแหน่งไปแล้วในวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตรวจสอบ

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบังคับให้มีการปฏิบัติตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ กล่าวคือให้ผู้ที่มิหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ ยื่นบัญชี ฯ เป็น ๓ ระยะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๒ คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ยื่นภายในสามสิบวัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ครั้งที่สองกรณีพ้นจากตำแหน่งยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และครั้งที่สาม ยื่นภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่พ้นตำแหน่งแล้วหนึ่งปี บทบัญญัติในมาตรา ๒๕๕ ที่บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องพ้นจากตำแหน่งในวันที่ยื่นบัญชี ฯ หรือวันที่ตรวจพบ แล้วแต่กรณี และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๕ นี้จึงต้องหมายความถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ คือที่ต้องยื่นทั้ง ๓ ครั้ง คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี ดังนั้น ในกรณีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ยื่นในครั้งที่สองและสาม เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้วแต่ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕ ที่ต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๒

ถ้าตีความว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๕ ไม่รวมถึงผู้ที่พ้นตำแหน่งแล้วแต่ต้องยื่นบัญชี ฯ ในครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ ตามมาตรา ๒๕๒ แล้ว บทบัญญัติที่ให้มีการยื่นบัญชี ฯ ในครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ จะไม่เป็นผล เพราะขาดบทบัญญัติบังคับ ทำให้รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๒ ไม่มีผลบังคับ

ผู้ถูกร้องอ้างต่อไปว่า ในกรณีของผู้ที่พ้นตำแหน่งไปแล้ว ต้องนำเอารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ ใช้บังคับ คือ หากพบว่า ผู้ที่พ้นตำแหน่งดังกล่าว ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องต้องส่งเอกสารพร้อมรายงานผลการตรวจสอบให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป

ในประเด็นนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๒๕๔ นั้นเป็นเรื่องของการดำเนินคดีเมื่อค้นพบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดในการยื่นบัญชีสองครั้งแรกหรือทั้งสามครั้ง มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ส่วนมาตรา ๒๕๕ เป็นกรณีที่มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ทั้ง ๓ ครั้ง จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ไม่ใช่เป็นกรณีของทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ในกรณี “จงใจ” นี้จะได้วินิจฉัยรายละเอียดต่อไป เมื่อถึงเรื่องของ “จงใจ”

๓. ผู้ถูกร้อง ยกเรื่อง “จงใจ” ขึ้นต่อสู้ว่า เป็นการกระทำโดยเจตนาโดยรู้สำนึกและประสงค์ต่อผลหรือยอมถึงเห็นผลของการกระทำนั้น กล่าวคือ การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่ โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติ เพราะใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพื่อตนเอง หรือผู้อื่นเท่านั้น

ในกรณีนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า การจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นเรื่องของการกระทำโดยรู้สำนึกแต่ไม่จำเป็นต้องประสงค์ต่อผลหรือถึงเห็นผล ดังนั้นเพียงแต่รู้ แต่ไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือรู้ในข้อเท็จจริงแต่ยื่นโดยไม่ตรงกับข้อเท็จจริงดังกล่าวหรือปกปิดข้อเท็จจริงโดยไม่ต้องประสงค์ต่อผลหรือถึงเห็นผลก็ถือว่าจงใจ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องของเจตนาธรรมดาไม่ใช่เจตนาพิเศษ เจตนาธรรมของรัฐธรรมนูญ ต้องการให้ผู้เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินที่ตนเองมีอยู่รวมทั้งของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นมาตรการหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้น รัฐธรรมนูญได้แบ่งออกเป็น ๓ มาตรการ มาตรการแรกคือ การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชี ฯ ๓ ครั้งตามที่กล่าวข้างต้น เพื่อแสดงถึงทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงทั้งของตนเอง ของคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ว่ามีอยู่อย่างน้อยเพียงใดในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ โดยที่ไม่เกี่ยวกับที่มาของทรัพย์สินและหนี้สินว่าได้มาในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ก็ตาม และเพื่อบังคับให้บุคคลที่มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ดำเนินการยื่นและยื่นด้วย

ความถูกต้อง ตรงกับข้อเท็จจริง ไม่ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบจึงต้องบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๕ ให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นระยะเวลา ๕ ปี การบังคับให้ยื่นบัญชี ๑ ด้วยความเป็นจริงเป็นสิ่งจำเป็น ถ้าไม่มีมาตรการบังคับ อาจไม่มีการยื่นบัญชี ๑ หรือยื่นไม่ตรงกับข้อเท็จจริง การยื่นเช่นนั้นจะไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การตรวจสอบทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ การร่ำรวยผิดปกติ และการทุจริตต่อหน้าที่ จะกระทำได้ลำบาก ดังนั้น การจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ จึงไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับความต้องการจะทุจริต หรือต้องการปิดบังความร่ำรวยผิดปกติ หรือทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือต้องการจะใช้หรือใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้

มาตรการที่สอง คือ การตรวจสอบทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ ที่บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตรวจสอบกรณีที่มีการยื่นบัญชี ๑ เพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ว่ามีการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเพียงใด ถ้าพบว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นปกติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเอกสารทั้งหมดและรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

มาตรการที่สาม เป็นเรื่องของความร่ำรวยผิดปกติและการทุจริตต่อหน้าที่ ซึ่งมีมาตรการในเรื่องการฟ้อง การไต่สวน โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. การถอดถอนโดยวุฒิสภา และการดำเนินคดีเพื่อลงโทษโดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ดังนั้น เห็นได้ว่า เรื่องของจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการที่ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือการร่ำรวยผิดปกติ หรือการทุจริตต่อหน้าที่หรือการใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบให้กับตัวเองหรือผู้อื่น มาตรการบังคับเรื่อง “จงใจ” จึงแยกออกต่างหากจากเรื่องของทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และร่ำรวยผิดปกติ และทุจริตต่อหน้าที่ โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเรื่อง “จงใจ” และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พิจารณาวินิจฉัยกรณีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ร่ำรวยผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่ และให้วุฒิสภากลดถอนในกรณีร่ำรวยผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่

๔. ผู้ถูกร้องอ้างว่าคำร้องให้วินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากกรรมการ ป.ป.ช. คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีลักษณะต้องห้ามของการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทำให้องค์ประกอบของผู้ร้องไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ กำหนดนั้น

จากพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และด้วยวาจาต่อ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทและ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ลงลายมือชื่อรับทราบการลาออกแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ การลาออกของ พลโท สวัสดิ์ ฯ จึงมีผลสมบูรณ์ แม้ว่าจะยังไม่มี การดำเนินการถอนชื่อผู้ลาออกจากทะเบียน ต่อกรมทะเบียนการค้า ทั้งนี้เป็นตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ซึ่งวินิจฉัยว่าการลาออกจากราชการในตำแหน่งหรือบริษัททำได้โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจโดยทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ส่วนการดำเนินการถอนชื่อของผู้ลาออกจากทะเบียน เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของผู้ลาออก ดังนั้น การได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของ พลโท สวัสดิ์ ฯ จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

กรณีของ คุณหญิงปรีญา ฯ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ได้ยื่นหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการ บริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และบริษัท วงศ์อมร ฯ ในวันเดียวกัน และนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบเพิ่มเติมรายการในทะเบียนถอนชื่อคุณหญิงปรีญา ฯ ออกจากการเป็นกรรมการ บริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่คุณหญิงปรีญา ฯ ได้รับเลือกจากวุฒิสภา ส่วนบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ได้ลาออกด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการบริษัท ในช่วงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในสิบห้าวันหลังจากที่คุณหญิงปรีญา ฯ ได้รับเลือกจากวุฒิสภาจึงถือว่าการลาออกมีผลสมบูรณ์ แม้ว่าจะยังไม่ได้มีการดำเนินการถอนชื่อคุณหญิงปรีญา ฯ ออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียนการค้า ทั้งนี้เป็นไปตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ส่วนการที่คุณหญิงปรีญา ฯ ได้ลงลายมือชื่อในฐานะเป็นกรรมการบริษัทในงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนและฐานะผู้ทำบัญชีในรูปแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ในปี ๒๕๕๒ นั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ได้ลงลายมือชื่อในงบดุลและในบัญชีกำไรขาดทุนดังกล่าวจริง แต่ไม่มีน้ำหนักให้เชื่อได้ว่าได้กลับไปเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ อีกในวันที่ลงลายมือชื่อในงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เนื่องจากการเป็นกรรมการบริษัทจะต้องได้รับการแต่งตั้งโดยที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นและนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓ ซึ่งไม่ปรากฏว่าได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้งคุณหญิงปรีญา ฯ เป็นกรรมการบริษัท

เกษมวารมย์ ฯ อีก และมีได้มีการนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓

ส่วนการลงชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ นั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ มิได้มีฐานะเป็นลูกจ้างบริษัท เกษมวารมย์ ฯ ไม่เคยรับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนใดๆ จากบริษัท หลังจากที่ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว นอกจากนี้คุณหญิงปรีญา ฯ จบการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโททางเภสัชศาสตร์ ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่สามารถจัดทำบัญชีได้ จึงรับฟังได้ว่าไม่ได้เป็นผู้ทำบัญชีดังกล่าว

ดังนั้น คุณหญิงปรีญา ฯ จึงมีฐานะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยสมบูรณ์ มาตั้งแต่ต้นจนถึงวันที่ลาออกจากการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่กล่าวว่า คำร้องของผู้ร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ จึงรับฟังไม่ได้

๕. ผู้ร้องอ้างว่าระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังคงมีผลบังคับใช้อยู่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ ดังนั้น ผู้ร้องต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ ที่ว่าก่อนที่จะมีมติว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต้องให้ผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย นอกจากนี้ ในการเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดกรณีของผู้ถูกร้องต้องเป็นไปตามระเบียบข้อที่ ๒๒ คือต้องกระทำภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด แต่ผู้ร้องมิได้ดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าว คือผู้ร้องมีมติวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

ในประเด็นนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ได้บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” ดังนั้น ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ข้างต้นจึงมีผลใช้บังคับถึงวันที่ร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน

และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับซึ่งหมายความว่าเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ฯ ถูกยกเลิกไปในวันนั้น และนับแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ การดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ ส่วนในประเด็นที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ ได้บัญญัติในมาตรา ๑๓๐ ว่า “ให้บรรดาระเบียบข้อบังคับประกาศหรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบใน วงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับยังคง ใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ออกใช้ บังคับ” นั้น ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่ง ฯ ดังกล่าว หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่ง ที่ออกตามรัฐธรรมนูญ แต่ไม่รวมถึงระเบียบ ฯ ที่ออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง เพราะระเบียบดังกล่าวมีการกำหนดระยะเวลาในการมีผลของการใช้บังคับไว้ในรัฐธรรมนูญ อย่างชัดเจนแล้ว ดังนั้น ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ผู้ร้องไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวจึงรับฟังไม่ได้

๖. สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องมิได้ใช้ข้อกฎหมายในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมาย อย่างเดียวกับกรณี นายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน คือในกรณีบุคคลทั้งสองได้วินิจฉัยว่า การ “จงใจ” เป็นเรื่องของการจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ แต่กรณีของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องมิได้วินิจฉัยอย่างเดียวกันทั้งๆ ที่มีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อได้ วินิจฉัยไว้แล้วว่าเรื่องของ “จงใจ” เป็นเรื่องของเจตนาธรรมดา ดังนั้น กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างดังกล่าว จึงไม่เป็นประเด็นที่จะต้องหยิบยกขึ้นมาพิจารณา

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดต่อไปเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงซึ่งมีว่า

๑. กรณีบัญชีเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ ๘ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ของผู้ถูกร้อง รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท นั้น ผู้ถูกร้องรับว่าเป็นบัญชีเงินฝากและตัวสัญญาใช้เงินของ ผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงรับฟังต่อไปได้ว่าบัญชีเงินฝากดังกล่าวอย่างน้อยสองบัญชีมีการเคลื่อนไหว คือบัญชี ออมทรัพย์ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาสำนักชิดลม เลขที่ ๐๐๑-๔-๘๖๗๘๐-๐ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๐ และวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๐ มีการนำเงินเข้าฝากวันละ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท บัญชีออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เลขที่ ๐๑-๑๑-๒๓๗๕๓-๐ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๐ มีการถอนเงิน ๑,๐๖๒,๐๖๔ บาท วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๐ ถอนเงิน ๔๐,๖๖๕ บาท และวันที่

๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ ถอนเงิน ๕๕,๐๘๐ บาท นอกจากนั้นบัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชี มีเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของจำนวนเงินฝาก ผู้ถูกร้องเก็บรักษาบัญชีเงินฝากไว้เอง และในการเปิดบัญชี ผู้ถูกร้องลงลายมือชื่อในเอกสารการเปิดบัญชี เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้เช่นนี้จึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่ามีบัญชีเงินฝากมากกว่า ๑ บัญชี

๒. กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง ปรากฏพยานหลักฐานว่าผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อทั้งสิ้น ในการซื้อดังกล่าวต้องมีการชำระเงินและต้องไปทำนิติกรรมด้วยตนเองที่สำนักงานที่ดิน แม้บางแปลง ผู้ถูกร้องไม่ได้ไปทำนิติกรรมด้วยตนเองก็ต้องลงนามในหนังสือมอบอำนาจ นอกจากนั้นผู้ถูกร้องจะต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ทุกปี ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว การอ้างว่าจำไม่ได้ว่าตนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าว รับฟังไม่ได้

๓. กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของกลุ่มสมรส ปรากฏพยานหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรส ได้ประกอบธุรกิจร่วมกัน โดยมีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ ดังนี้

๑) บริษัท กาแฟผงไทย ผู้ถูกร้องมีหุ้นจำนวน ๓๕๑,๒๕๐ หุ้น กลุ่มสมรสมีหุ้นจำนวน ๑๓๕,๒๕๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๑,๒๐๐,๐๐๐ หุ้น

๒) บริษัท พีเอ็มกรุ๊ป ผู้ถูกร้องมีหุ้นจำนวน ๑๘,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น กลุ่มสมรสมีหุ้นจำนวน ๑,๕๕๕,๕๕๕ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น

๓) บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟีโปรดักท์ส จำกัด ผู้ถูกร้องมีหุ้น จำนวน ๑๒,๘๐๐,๐๐๐ หุ้น กลุ่มสมรสมีหุ้นจำนวน ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น

๔) บริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) ผู้ถูกร้องมีหุ้นจำนวน ๑๑๑,๗๒๕,๐๐๐ หุ้น กลุ่มสมรสมีหุ้นจำนวน ๘,๕๐๐,๐๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๔๕๐,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น

๕) บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด ผู้ถูกร้องมีหุ้นจำนวน ๓๔,๒๕๗,๖๐๑ หุ้น กลุ่มสมรส มีหุ้นจำนวน ๕,๖๑๑,๔๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๗๒,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น

กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ถือหุ้นดังกล่าวร่วมกับผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องย่อมต้องทราบว่า กลุ่มสมรส มีรายได้และผลประโยชน์ต่างๆ จากบริษัท ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีบัญชีเงินฝาก ในธนาคารจึงไม่น่าเป็นไปได้ นอกจากนั้น จำนวนเงินฝากในบัญชีและตัวสัญญาใช้เงินของกลุ่มสมรส เป็นจำนวนถึง ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท คือเกือบ ๔๐๐ ล้านบาท และที่ดินกลุ่มสมรสมีถึง ๒๑ แปลง เป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา ดังนั้น จำนวนเงินและที่ดินในกรรมสิทธิ์ของกลุ่มสมรส มีเป็นจำนวนมาก จึงเป็นไปได้ที่ผู้ถูกร้องจะไม่ทราบในเรื่องนี้เลย

ข้ออ้างที่ผู้ถูกร้องอ้างว่ากลัวภรรยา เมื่อภรรยาไม่ได้บอกถึงทรัพย์สินดังกล่าวจึงไม่กล้าสอบถามนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะถ้าผู้ถูกร้องกลัวภรรยาจริงและเป็นเหตุผลหลังจากที่ผู้ถูกร้องไม่สามารถแสดงทรัพย์สินดังกล่าวของกลุ่มสมรสไว้ในบัญชี ฯ ได้แล้วผู้ถูกร้องน่าจะหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาแสดงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนหน้าที่จะชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ แต่ผู้ถูกร้องมิได้หยิบยกขึ้นมา นอกจากนั้นที่กลุ่มสมรส อ้างว่าไม่ได้บอกให้ผู้ถูกร้องทราบว่าคุณสมรสมีทรัพย์สินอะไรบ้างนั้น เพราะมารดาสั่งสอนไว้ว่าไม่ให้เชื่อผู้ชายเต็มที่จึงเก็บสมบัติไว้ไม่ให้สามีคือผู้ถูกร้องทราบเพราะเกรงว่าถ้าสามีทราบจะขอยืมทรัพย์สินดังกล่าวไปลงทุนในทางธุรกิจ และอาจประสบกับปัญหาทางธุรกิจจนเป็นเหตุให้ไม่เหลือทรัพย์สินได้นั้น เฉพาะข้ออ้างที่เกรงว่าถ้าสามีรู้ว่าทรัพย์สินสามีจะขอยืมไปลงทุนหมดนั้น ไม่น่าจะรับฟังได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องประสบความสำเร็จอย่างสูงในทางธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งมีเงินลงทุนในทางธุรกิจอุตสาหกรรม ประมาณ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ ผู้อำนวยการใหญ่และยังได้บริจาคเงินเพื่อการศึกษาและสาธารณประโยชน์อื่น ๆ ไม่มีพฤติกรรมที่น่าระแวงสงสัยดังกล่าว นอกจากนั้นกลุ่มสมรสในฐานะพยานไม่ได้ชี้แจงว่าผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมที่น่าระแวงสงสัย เฉพาะเจาะจงอย่างไรบ้างจึงไม่น่าเชื่อว่ากลุ่มสมรสจะไม่ไว้วางใจไม่แจ้งทรัพย์สินของกลุ่มสมรสให้ผู้ถูกร้องทราบด้วยเกรงว่าจะขอยืมเงินไปลงทุนจนเป็นเหตุให้ทรัพย์สินหมดสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้ถูกร้องขอให้กลุ่มสมรสแจ้งทรัพย์สินและหนี้สินของกลุ่มสมรสเพื่อนำไปแสดงในการยื่นบัญชี ฯ ถ้าผู้ถูกร้องตั้งใจสอบถามกลุ่มสมรสอย่างจริงจังพร้อมทั้งชี้แจงให้ทราบว่าถ้ายื่นบัญชี ฯ ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบแล้ว ผู้ถูกร้องจะต้องออกจากตำแหน่งทางการเมืองและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นระยะเวลาห้าปีแล้วกลุ่มสมรสน่าจะให้ความร่วมมือ เพราะไม่ได้มีพยานหลักฐานที่แสดงว่าผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสมีปัญหาในชีวิตสมรสจนกลุ่มสมรสไม่ไว้วางใจ และไม่ยอมช่วยเหลือใดๆ และไม่สนใจว่าผู้ถูกร้องจะต้องออกจากตำแหน่งทางการเมืองและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีหรือไม่ การที่กลุ่มสมรสยอมเป็นพยานให้ผู้ถูกร้องและยอมมาศาลรัฐธรรมนูญเพื่อเบิกความและให้ชั้กค้ำนยอมแสดงว่าผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสมีความสัมพันธ์ที่ดีในชีวิตสมรส และที่กลุ่มสมรสอ้างว่าไม่สนใจว่าการยื่นบัญชี ฯ ที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงจะมีผลทางการเมืองแก่ผู้ถูกร้องทำให้ผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี หรือไม่นั้น ไม่น่าจะรับฟังได้ เพราะถ้าไม่สนใจจริงๆ แล้วไม่ควรจะมาเป็นพยานให้ผู้ถูกร้อง

สำหรับกรณีที่ต้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าในกรณีพ้นจากตำแหน่งนั้นเนื่องจากในวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติส่งคำร้องกรณีของผู้ถูกร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งวุฒิสภาอันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุ

แห่งการกระทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงไม่ต้องวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่ง ส่วนการห้ามไม่ให้
ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นระยะเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งนั้น ให้นับระยะ
เวลา ๕ ปี ตั้งแต่เมื่อใด พิจารณาแล้วเห็นว่าต้องนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา
คือวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ อันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงวินิจฉัยว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความ
อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และห้ามมิให้
ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา คือตั้งแต
วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

นายสุจิต บุญบงการ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ